

Peter Demeter, Možná uplatnění fenoménu camp při interpretaci soudobého českého kulturního prostoru. Dizertační práce, Filozofická fakulta JU, České Budějovice 2020, 203 s.

Posudek oponenta:

Práce Petera Demetera je jednoznačně prací mezioborovou, která se klene od literární vědy přes kulturní studia až k dějinám umění a historii. Tato mezioborovost je její nespornou, velkou předností, zároveň však do jisté míry ztěžuje její hodnocení, zejména s ohledem na tu skutečnost, že každá vědní disciplína si vytváří své vlastní pojmosloví, vlastní vědecký aparát, který se v případě této práce pohybuje výrazně na pomezí literární vědy a kulturních studií, zatímco čistě historická věda víceméně nepoužívá už samotný základní pojem camp, spíše by hovořila o subkulturách či marginalizovaných skupinách. To však nemění nic na podstatě toho, že předložená práce Petera Demetera je prací velmi kvalitní, plně splňující nároky kladené na disertační práce, obohacující všechny výše uvedené obory, zároveň syntetizující přístupy vícero humanitních věd v jeden celek.

Fenomén camp je v této práci zkoumán a hodnocen v historické perspektivě, včetně možných alternativních variant vzniku samotného pojmu, jenž je hledán mj. v předrevoluční Francii konce 18. století, v éře krále Ludvíka XIV., reprezentace mužskosti, světa vysoké šlechty jako jeviště svého druhu, včetně (homo)sexuality, která k tomuto světu politiky a zábavy nepochybně patřila. K úvodní kapitole bych měl dva náměty na zamyšlení, případně i k rozpravě v rámci obhajoby – u Muchovy Slovanské epeje zmiňované v poznámce pod čarou na straně 7 si vůbec nejsem jist jejím reálným „fungováním“ v českém či slovanském prostoru, spíše mám dojem, že české prostředí si s ní nikdy příliš nevědělo rady, zdála se pozdním návratem k stylu i myšlení 19. století v době, která už byla mnohem modernější, možná tak camp v Muchově umění bych viděl ve Slovanské epeji mnohem více než u jeho secesních plakátů – ostatně, nepletuli se, Slovanskou epej proslavila hlavně její výstava v Japonsku a návštěvy asijských cestovatelů v Moravském Krumlově, a to i v českém reflektování této „atrakce“ po její úspěšnosti v zahraničí, k čemuž přispěl i soudní spor o vlastnictví tohoto díla. Česká

umělecká veřejnost si s tímto Muchovým dílem nikdy nevěděla příliš rady, je myslím ještě mnohem bizarnější než zámky krále Ludvíka II. Bavorského, k nimž – ke straně 16 disertace – se vztahuje má druhá poznámka, námět k zamyšlení. Ne všichni historici se domnívají, že svými stavbami Ludvík II. zatěžoval bavorskou státní pokladnu – státní pokladna a soukromé příjmy krále byly v Bavorsku dva oddělené rozpočty. Pokud, jak se dnes víceméně soudí, platil náklady na tyto zámky ze svého rozpočtu, byla to nepochybně jeho osobní libůstka, stát jako celek na ni však nemusel vůbec doplácet – a mimochodem dnes z ní turisticky velmi těží, přičemž osobně bych rozlišoval mezi Neuschwansteinem a ostatními jeho zámky, které jsou inspirovány zcela odlišnými styly, mj. prostředím francouzských králů 18. století (zvětšená nápodoba Zrcadlového sálu z Versailles na Herreninsel/Chiemsee, Linderhof atd.), tj. jejich fantasknost není tak výrazná, spíše jde o útěk do (nedávné) minulosti, do světa, kdy panovník ještě nebyl omezován demokratickými principy, revolucemi, kdy ještě skutečně měl moc – mohl rozhodovat, nikoli jen reprezentovat svůj lid/stát. Většina Ludvíkových zámků tak zásadně nevybočuje ze sebereprezentací šlechty v 19. století, ze snahy ukazovat svou výlučnost/moc alespoň velkolepou okázalostí, odlišností svých sídel (windsorská gotika). To jsou však v celku práce jen dvě drobné poznámky na okraj, nikterak podstatněji neovlivňující celek práce ani autorovu interpretaci fenoménu camp.

Hlavní části Demeterovy práce po historickém exkursu a konceptech estetického vzdoru (dandy, flâneur...) se věnují interpretaci české populární kultury druhé poloviny 20. století, problematice campu v éře formálně jednoznačně vládnoucího socialistického realismu jako hlavní, ne-li jediné umělecké zobrazovací metody, jakkoli se místy obrací i k meziválečné avantgardě (mj. Devětsil). Setkáváme se tak s vybranými českými literárními, ale i filmovými díly, ba i s populární hudbou, skladbami, v nichž se objevuje camp, přehnaná dekorativnost, snad můžeme říci i sexuální „grotesknost“.

Peter Demeter tak sleduje sepětí mezi popkulturou, vysokou kulturou a kýčem, přičemž leckdy jde i o subversivní čtení té které kulturní „události“, vizualizaci a stylizaci maskulinity a feminity; jsou zde patrné i jeho znalosti orientalismu Edwarda Saida.

Osobně bych ocenil především Demeterovu velice promyšlenou konstrukci normalizace jako rozvoje soukromého konzumu, postaveného na feminizaci společnosti

(soukromí, rodina, domov, chalupa), zatímco typicky mužské role (veřejnost, heroičnost) jsou potlačeny na minimum. Snad by v tomto směru mohlo být využito vedle popkulturních zdrojů výrazněji i argumentace z historické literatury k éře normalizace (Miroslav Vaněk, Michal Pullmann aj.), ale na podstatě této argumentační linie by to zřejmě nic nezměnilo.

Přes jistou míru opakování informací v průběhu práce (ve snaze upozornit na to, že i moderní prvky campu mají svůj předobraz už v 18. a 19. století) Peter Demetr předložil cennou disertační práci, postavenou na rozsáhlém korpusu pramenů a literatury, prokázal hluboké znalosti campu z hlediska jeho teoretického zázemí i schopnost je novátorsky aplikovat na prostředí české společnosti šedesátých až osmdesátých let 20. století (s časovými přesahy oběma směry), zejména oceňuji jeho pohled na normalizační společnost jako společnost feminizovanou. Tento rozměr jeho disertace může podnítit zajímavé diskuse i do dalších let. Opominout nelze ani obrazové přílohy za jednotlivými kapitolami, které ilustrují výklad, rozšiřují pochopení přečteného textu o vizuální rozměr.

Předloženou disertační práci tak jednoznačně považuji za zcela splňující požadavky kladené na tento typ kvalifikačních prací a ***doporučuji ji k obhajobě.***

prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

Radošovice 14. května 2020